

Vraaggerichte en gezinsgerichte jeugdzorg: processen en uitkomsten

Evaluatie van het programma Gezin Centraal

Gezin Centraal is een 'experimenteel' jeugdzorgprogramma dat zich richt op kinderen tussen de zes en veertien jaar met ernstige psychosociale problemen en hun gezinnen. Het programma bestaat uit (een combinatie van) intensieve gezinsbehandeling, daghulp en residentiële hulp. Vraaggericht en gezinsgericht werken zijn de pijlers van de methodiek. Theorie en toepassing van onder andere de oplossingsgerichte benadering en de systeemtheorie bepalen de inhoud van de hulpverlening.

Janneke Metselaar promoveerde op 13 oktober 2011 op dit praktijkgestuurd effectonderzoek, waarbij de algemene vraagstelling was: *hoe verloopt de hulpverlening bij het programma Gezin Centraal en welke resultaten worden gehaald in vergelijking met gebruikelijke hulpverlening?* Om deze vragen te kunnen beantwoorden is in de eerste plaats gekeken of de beoogde doelgroep daadwerkelijk is bereikt. In de tweede plaats moest zichtbaar worden gemaakt waaruit de interventie bestaat en waarin deze in de uitvoering daadwerkelijk onderscheidend is.

Doelgroep

Wat betreft aard van de problematiek wordt in Gezin Centraal hulp verleend aan de beoogde doelgroep. Echter, wat betreft de zwaarte van de problematiek wordt de doelgroep gedeeltelijk bereikt. Er lijkt niet in alle gevallen bij aanvang voldoende inzicht te bestaan in de (zwaarte van) de probleemsituatie en in de noodzaak van de behandeling. Bij de toegang van het programma wordt onvoldoende selectie toegepast. Bij de interne en externe vergelijkingsgroep is sprake van een vergelijkbare situatie. Geconcludeerd kan worden dat Gezin Centraal hulp verleent aan een doelgroep die bij aanvang vergelijkbaar is met de doelgroep van gebruikelijke hulpverlening. Er lijkt bij een deel van de doelgroep onvoldoende inzicht te bestaan in de probleemsituatie en de noodzaak van behandeling.

Hulpvraag centraal

Cliënten en hulpverleners zijn in het algemeen positief over het hulpverleningsproces. Hun ervaring is dat de hulpvraag centraal gestaan heeft. De gezinsgerichte benadering komt in de daghulp als belangrijkste component van het programma goed uit de verf. Intern vergeleken vinden er in de daghulp van Gezin Centraal meer contacten met het hele gezin plaats.

Participatie cliënt

De cliënten zijn in hoge mate in de gelegenheid gesteld te participeren in het hulpproces. Cliënten van de vergelijkingsgroepen hebben soortgelijke ervaringen opgedaan.

Uitkomsten

Gezin Centraal onderscheidt zich in het vraaggericht werken en gezinsgericht werken minder van gebruikelijke hulpverlening dan verwacht. Het blijkt dat cliënten van Gezin Centraal na afloop minder problemen ervaren in het functioneren van het kind. Intern vergeleken is er sprake van minder opvoedingsstress. Deze uitkomsten mogen echter vanwege de beperkte omvang en het design van de studie noch worden gegeneraliseerd, noch worden toegeschreven aan de methodiek.

Aanbevelingen

Een betere analyse van de klachten en selectie van de doelgroep voor het programma Gezin Centraal wordt raadzaam geacht. Een andere aanbeveling is om gezinsgecentreerde hulpverlening in de methodiek explicieter te operationaliseren. Het werken met verrichtingenlijsten kan meer ingebed worden in de werkprocessen. De meerwaarde hiervan kan vergroot worden wanneer op basis van de methodiek concrete richtlijnen of normen beschreven worden.

Mogelijkheden om de hulpvraag van de cliënt centraal te stellen kunnen in het programma Gezin Centraal nog beter benut worden, o.a. door een kritische bezinning op de mix van toegepaste verrichtingen. Tevens lijkt meer aandacht voor het specifiek werken aan gedragsverandering nodig. In vervolgonderzoek dienen bedreigingen voor praktijkgestuurd effectonderzoek tot een minimum te worden teruggebracht.

In het onderzoek naar Gezin Centraal is meer zicht verkregen op het proces van het programma. Het onderzoek van Metselaar zet aan tot het expliciteren van normen voor (proces)uitkomsten en het selecteren en bereiken van de doelgroep. Hiermee is een basis gelegd om de methodiek en daaraan gekoppeld effectonderzoek nader uit te werken.

Janneke Metselaar (Gouda, 1974) studeerde pedagogische wetenschappen aan de Universiteit Leiden en deed haar promotieonderzoek bij de afdeling Orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit Groningen. Promotor(s): prof.dr. E.J. Knorth, prof.dr. T.A. van Yperen.

Het onderzoek werd medegefinancierd door Cardea Jeugdzorg.

Bent u geïnteresseerd in het boek, neem dan contact op met: janneke.metselaar@rug.nl